

**UCHWAŁA NR LXIV/833/2023
RADY MIEJSKIEJ LESZNA**

z dnia 27 kwietnia 2023 r.

w sprawie posadowienia w Lesznie pomnika Generała Józefa Hallera i jego żołnierzy

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 13 ustawy o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 ze zm.) Rada Miejska Leszna uchwała, co następuje:

§ 1.1. Postanawia się wznieść w Lesznie pomnik Generała Józefa Hallera i jego żołnierzy i usytuować go na „Skwerze Roku 1920”.

2. Lokalizację pomnika określa załącznik nr 1 do uchwały.

3. Projekt pomnika, którego autorem jest Radosław Tusznió (absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki), stanowi załącznik nr 2 do uchwały.

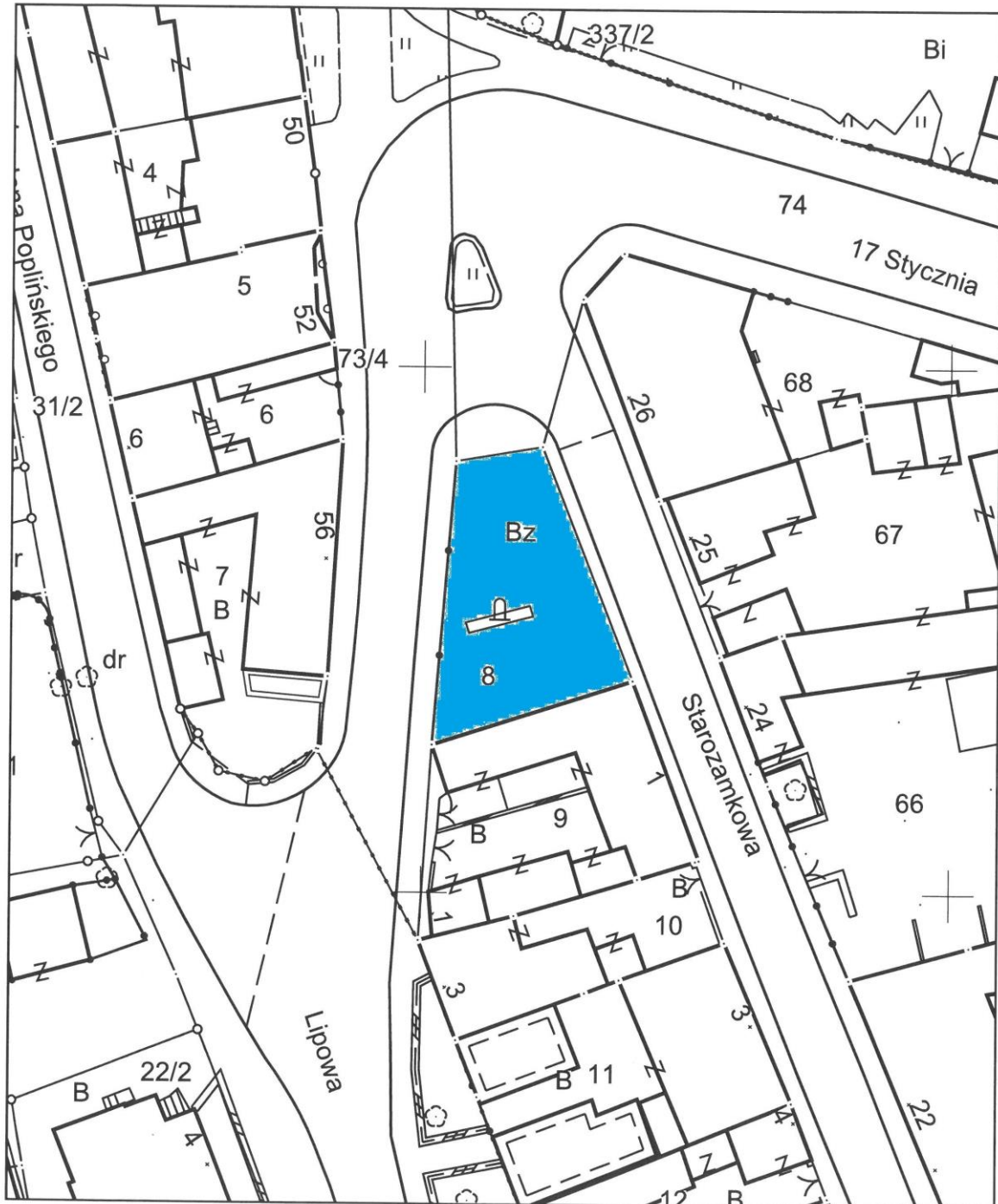
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Leszna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

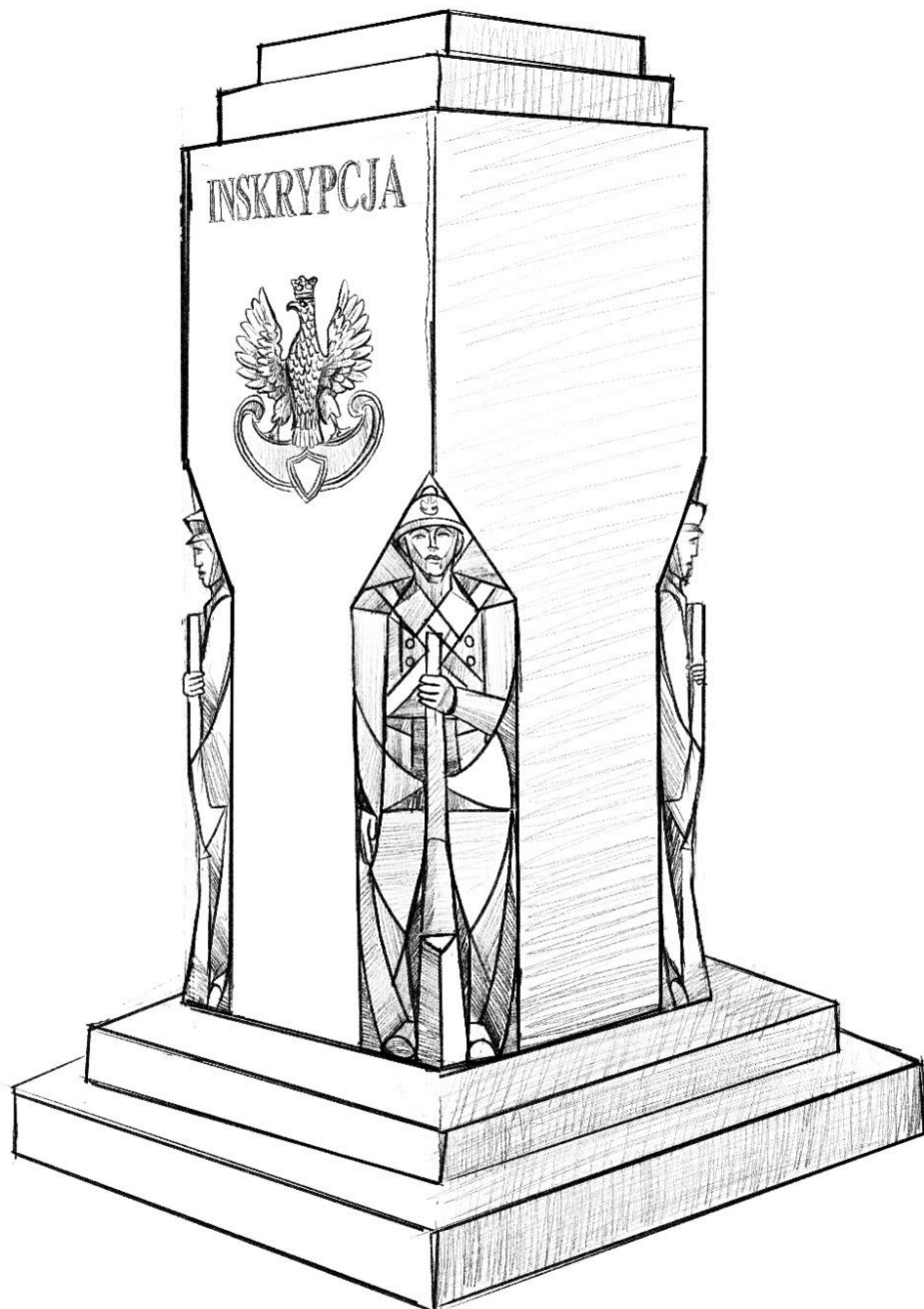
Przewodniczący Rady
Miejskiej Leszna

Tomasz Malepszy

Załącznik nr 1
do uchwały UCHWAŁA NR LXIV/833/2023 Rady Miejskiej Leszna z dnia 27 kwietnia 2023
roku w sprawie posadowienia w Lesznie pomnika Generała Józefa Hallera i jego żołnierzy

Załącznik nr 2
do uchwały UCHWAŁA NR LXIV/833/2023 Rady Miejskiej Leszna z dnia 27 kwietnia 2023
roku w sprawie posadowienia w Lesznie pomnika Generała Józefa Hallera i jego żołnierzy

UZASADNIENIE

do Uchwały NR LXIV/833/2023

Rady Miejskiej Leszna z dnia 27 kwietnia 2023 roku

w sprawie posadowienia w Lesznie pomnika Generała Józefa Hallera i jego żołnierzy

Spośród wielu postaci II Rzeczypospolitej, które wniosły istotny wkład w dzieło odbudowy niepodległego państwa polskiego, jedno z ważniejszych miejsc zajmuje gen. Józef Haller.

„Generał broni Józef Haller (1873-1960) był jednym z najwybitniejszych polskich dowódców i polityków związanych z obozem narodowym i chrześcijańsko-demokratycznym. Z Jego biografią wiąże się wiele niezwykłych wydarzeń .W 1867 r., powstało w zaborze austriackim, we Lwowie, pierwsze gniazdo Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, zasłużonej polskiej organizacji młodzieżowej, patriotycznej, sportowej i paramilitarnej, z której wyrosły harcerstwo polskie i pokolenie legionistów polskich. Gen. Józef Haller był od początku XX wieku jednym z twórców kolejnych gniazd „Sokoła”, a od 1913 r. członkiem komendy „Sokoła” i jego instruktorem. W czasie I wojny światowej dowodził Legionem Wschodnim, następnie jedną z brygad Legionów Polskich, w skład której weszli wychowankowie „Sokoła”.

W przededniu odzyskania przez Polskę niepodległości Komitet Narodowy Polski 4 października 1918 r. powierzył gen. Józefowi Hallerowi dowództwo nad formującą się we Francji armią polską. W 1918 r. oddziały Armii Hallera walczyły z Niemcami na froncie zachodnim w Wogezach i Szampanii. „W kwietniu i maju 1919 r. „Błękitna Armia” została przetrzucona do Polski transportami kolejowymi. Generał Haller ze swoimi żołnierzami w nocy z 19/20 kwietnia 1919 r. przekroczył granicę Polski między Leszmem a Kąkolewem (wtedy linię demarkacyjną rozgraniczającą tereny zajmowane przez Niemców i Wojska Wielkopolskie). W Niedzielę Wielkanocną, 20 kwietnia 1919 r. o godzinie 4.00 pociąg z „błękitnym generałem” wjechał do Kąkolewa koło Leszna, pierwszej stacji będącej w rękach powstańców wielkopolskich. Wtedy napisał depezę do marszałka Józefa Piłsudskiego, informującą o tym fakcie. Naczelnik z zadowoleniem odpisał: „Przyjemnie mi było w świeżo zdobytym Wilnie z zachodniego końca Polski otrzymać od Generała depezę o Jego przyjeździe do kraju. Proszę w moim imieniu wyrazić podwładnym Mu oficerom i żołnierzom moją radość z przybycia ich do Ojczyzny i pewność, że, jak każdy prawy żołnierz polski, osłonią zwycięsko zagrożone granice kraju”. /cyt. za: Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 listopada 2016 r. w sprawie ustanowienia roku 2017 Rokiem Generała Józefa Hallera/

Gen. J. Haller uczestniczył w wojnie polsko-ukraińskiej w maju i czerwcu 1919 r. wraz z częścią swojej armii. W czasie Bitwy Warszawskiej gen. J. Haller dowodził Frontem Północnym. Tak w swoim pamiętniku opisywał czas tuż przed bitwą warszawską: „Noc z 12/13 VIII spędziłem w Rektoracie Politechniki Warszawskiej. Po przeczytaniu raportów wieczornych zasnąłem z modlitwą na ustach, z wiarą w pomoc Bożą i z wizją obrony Częstochowy z Jasnogórską Królową Polski, Matką Bożą, której Wniebowzięcie się zbliżało”. Zdawał sobie sprawę z liczebnej przewagi Armii Czerwonej i słabości wojska polskiego. Uważał, że tylko cud mógł uratować Polskę, a z nią całą Europę.

W dniu 10 lutego 1920 roku gen. J. Haller dokonał symbolicznych zaślubin Polski z Morzem Bałtyckim, odbierając na mocy Traktatu Wersalskiego Pomorze Niemcom, dzięki czemu uzyskaliśmy dostęp do morza gen. J. Haller prowadził także działalność społeczną poprzez prowadzenie pracy organicznej, w tym w kółkach rolniczych, pracę z młodzieżą "Sokoła", oraz przez budowanie i kształtowanie polskiego harcerstwa.

W odrodzonej Polsce w latach 1920-1923 stał na czele Związku Harcerstwa Polskiego, a następnie Związku Hallerczyków, pełnił funkcję m.in. generalnego inspektora Artylerii (1920-26) i był posłem na Sejm (1922-27).

Gen. J. Haller stał się legendą jeszcze za życia. Pisano o nim, malowano go i umieszczano na plakatach. W Wielkopolsce darzono Generała wyjątkowym szacunkiem.

Po wybuchu II wojny światowej znalazł się we Francji i wszedł w skład rządu gen. Władysława Sikorskiego jako minister bez teki. Po upadku Francji przedostał się do Wielkiej Brytanii, gdzie w latach 1940-1943 pełnił funkcję ministra oświaty w rządzie na uchodźstwie. Po wojnie pozostał na uchodźstwie, mieszkał w Londynie, gdzie zmarł 4 czerwca 1960 r. Pierwotnie został pochowany w Londynie na cmentarzu Gunnersbury, 15 maja 1993 r. jego prochy zostały przeniesione do krypty kościoła garnizonowego pw. św. Agnieszki w Krakowie. Był odznaczony m. in: Orderem Orła Białego, Orderem Wojskowym Virtuti Militari II i V klasy, Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski czterokrotnie Krzyżem Walecznych, francuskim Orderem Legii Honorowej II klasy.

W okresie międzywojennym bywał na ziemi leszczyńskiej. W 1989 r. na leszczyńskim ratuszu umieszczono tablicę upamiętniającą przyjazd gen. J. Hallera do Leszna:

„W DNIU 20 IV 1919 R. O GODZ. 3.00 PRZYJECHAŁ NA DWORZEC KOLEJOWY W LESZNIĘ WÓDZ NACZELNY WOJSK POLSKICH GENERAŁ JÓZEF HALLER WRAZ Z ARMIĄ POLSKĄ ZORGANIZOWANĄ WE FRANCJI RZECZ KOMITET NARODOWY POLSKI. TABLICĘ UFUNDOWAŁ WAWELSKI KOMITET ROCZNICOWY I UPAMIĘTNIENIA 28 IV 1989”..

W listopadzie 1998 r. Leszczyńskie Towarzystwo Kulturalne, pod honorowym patronatem Prezydenta Miasta Leszna zorganizowało sesję popularno-naukową pod hasłem: „W 80-lecie przybycia generała Józefa Hallera i Błękitnej Armii na Ziemię Leszczyńską”. Wygłoszono na niej szereg referatów i komunikatów (opublikowano je w monograficznym „Przyjacielu Ludu”, zeszyt V-VI, Leszno 1999). Uchwałą Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 4 listopada 2016 r. ustanowiono rok 2017 Rokiem Generała Józefa Hallera. Ogłoszenie Roku 2017 Rokiem Generała Józefa Hallera pozwoliło przybliżyć postać samego generała i jego najbliższych (Stanisława Hallera i Cezarego Hallera, a także Oficerów Wojska Polskiego), ale także skupić uwagę Polaków na ważnych wydarzeniach i wyjątkowych organizacjach, zasłużonych w dziejach Polski, znanych z krzewienia polskości i patriotycznego ducha”.

W 2019 r z okazji jubileuszu 100 rocznicy przejazdu gen. J. Hallera przez Leszno, leszczyńscy filatelisci wydali kartę pocztową z wizerunkiem gen. Józefa Hallera oraz okolicznościowy datownik.

Pomnik gen. J. Hallera wielkiego Polaka, żołnierza, bohatera niepodległej Rzeczypospolitej zostanie wykonany w całości w granicę strzegomskim, postaci Hallerczyków opracowane zostaną ręcznie w stylu inspirowanym twórczością Jana Szczepkowskiego.

Usytuowanie pomnika wpisuje się w patriotyczny charakter ulicy 17 Stycznia, na której znajdują się m.in.: jednostka wojskowa (z historycznymi koszarami i Pomnikiem żołnierzy 55. poznańskiego pułku piechoty (1. pułk strzelców wielkopolskich) poległych w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1920 roku), Pomnik Żołnierzy Garnizonu Leszczyńskiego, murale patriotyczne; pamiątkowa tablica opisująca wydarzenia z 17 stycznia 1920 roku, kiedy to Leszno wróciło do granic niepodległej Rzeczypospolitej.

Zarząd Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego pragnie upamiętnić na terenie Leszna gen. Józefa Hallera i jego żołnierzy. Fundacja zwróciła się do Przewodniczącego Rady Miejskiej Leszna Tomasza Malepszego z prośbą o udzielenie zgody na wzniesienie w Lesznie pomnika Generała Józefa Hallera. Fundacja zobowiązuje się do pokrycia kosztów budowy i posadowienia pomnika, który będzie jedyną realizacją w Polsce.

Z inicjatywy II Zastępcy Prezydenta Miasta Leszna dra Piotra Józwiaka odbyło się w dniu 6 kwietnia 2023 roku spotkanie, w którym uczestniczyli: Bartosz Adamczak - naczelnik Wydziału Architektury, Planowania Przestrzennego i Budownictwa, dr Janina Małgorzata Halec - sekretarz Leszczyńskiego Towarzystwa Kulturalnego, Dominik Kaźmierczak - kierownik Miejskiego Zarządu Dróg, Marcin Kochowicz- dyrektor Miejskiego Biura Wystaw Artystycznych, Andrzej Kuźmiński - dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej, Tomasz Szymański - naczelnik Wydziału Kultury i Sportu, Barbara Izabela Topczewska - artysta plastyk, Maciej Urban - Miejski Konserwator Zabytków. Uczestnicy spotkania jednomyślnie wypowiedzieli się za wskazanymi w niniejszej uchwale: lokalizacją (na „Skwerze Roku 1920”, w miejscu dawnego Pomnika Wdzięczności Żołnierzom Armii Radzieckiej) oraz wizualizacją pomnika.